

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40 »
» » SENSE FOLLETINS.	25 »

SUMARI:

TEXT: «Joventut» a En Pi y Margall, per La Redacció.—Roda'l món.... per F. Pujulà y Vallès.—El Teatre popular (acabament), per Adria Gual.—Perpinyà: La iglesia de La Real, per J. Delpont.—Jochs Florals d'enguany.—Discurs del President del Consistori En Francisco Pi y Margall.—Discursos pronunciats en el «Dinar dels Jochs Florals.»—La Filarmónica de Berlin a Barcelona: I, per Joaquim Pena.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

GRABATS: Retrato d'En Francisco Pi y Margall.

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossèn Jacinto Verdaguer. Plech 18.

QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRE'LS MORTS.... per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 18.

«JOVENTUT» Á EN
F. PI Y MARGALL

Ab tot l'entusiasme que niuha en el cors joves, dirigim una fervent salutació al home d'intel·ligència clara y voluntat recta que ha sapigut per son valer y sa honradesa ferse admirar y respectar fins pels seus adversaris.

Com á bons catalanistas, el saludem ab tota l'ànima, perque en ell hi veyem el català ideal, es á dir, l'home que reuneix la suma de virtuts que somniem trobar en els fills de nostra terra.

No renegariam de la politica, si tots els po-

litichs fossin com en Pi y Margall. Ell ocupá el lloch més alt qu'en el govern d'un poble pot assolir el ciutadà, y ell fou qui honorá'l càrrech. Tan gran exemple de civisme doná, que malhauradament no ha tingut imitadors. Ell ha ensenyat als fills borts que renegan de sa patria, com deu y pot estimársela allunyat d'ella, y com poch á poch se fa via trevallant ab fe y perseverancia.

Per diversos camins ell y nosaltres hem vingut á trobarnos en un punt comú: l'autonomia de Catalunya. Res signifcan las petitas diferencias, més de forma que d'essencia, que aparentment ens separan, devant la grandesa de la Idea que'ns uneix. Nosaltres esperem que no es llunyá'l dia en que la unió més completa's realisi. Ben clar s'ha vist que tots volém lo mateix, y en Pi y Margall ens ha donat exemple de conseqüencia y constancia: imitemlo, y arribarem al terme desitjat.

Pera'ls bons catalans, el dia 5 de maig d'enguany será una data memorable; tantdebó qu'ella marquí'l comensament d'una era gloriosa pera nostra patria Catalunya.

Aqueix venerable patriarca qu'en son temps s'ayensá als homes més ardits, avuy encara pot caminar al costat dels joves més coratjosos, perque ell es dels que tenen sempre al cor una eterna primavera.

Nosaltres som dels que ab més convicció lluytarem pera qu'en Pi ocupés el lloch que de dret li pertocava, y no hem fet com aquells que's vantavan d'haverhi cooperat y que no hem sapigut véurels ni entorn de son sitial, ni en altres llocs menys visibles. Nosaltres som conseqüents; un company de redacció ha format part del Consistori, y en totes ocasions l'hem vist al costat del seu digne president. Pot estar el senyor Pi convensut de que, en moments més suprems, JOVENTUT no hi mancaria. Els joves d'ara som els qu'hem de trevallar honrant y continuant las obras del joves d'ahir.

L'obra d'en Pi y Margall va realisantse; la grana per ell sembrada, la farém fructificar, mitjansant els esforços de tots els catalans, que tots hi caben en el gran camp dins del qual lluytém pera reivindicar la patria. Prou deu haverse convensut el venerable vellet; y mal que'ls hi pesi, prou se'n van convencent els mal aconsellats governants que á tot estrop procuran introduhir el desgavell dins d'aquesta obra que aném duhent á cap pera la salut de las regions y la salvació d'Espanya, si encara hi es á temps.

Que conti en Pi y Margall á Madrid lo que aquí ha vist; y si no pot fer obrir á la rahó els ulls d'aquells desgraciats, no será ni d'ell ni nostra la responsabilitat de lo que passi, donchs el catalanisme may ha treballat á l'ombra, y prou s'ab el senyor Pi y Margall que no'n té la culpa la llum de que no puguin véurela'ls cegos.

Nosaltres, que al sentir anomenar á n'en Pi y Margall, com á son millor titol, l'home honrat, dihem ab goig y orgull: *es fill de Catalunya*, nosaltres no desitjém més qu'escoltar de sa boca: *Sou digne d'ésser catalans*.

LA REDACCIÓ.

RODA'L MÓN...

A la fi, vivim dintre d'una societat podrida. Y potser idealisém massa. Ens preocupém massa del pensament; de lo que constitueix la vida moral del home, ó més ben dit, la vera vida. Però no tenim en compte que l'home, si bé es un compost de múltiples elements ab múltiples manifestacions, aquests

elements forman un total quina representació exacta y complerta es el nombre 1. La unitat es el símbol y la realitat del home; cap part del home es extranya al mateix home, y el més miserable ull de poll es causa d'idees, y una fácil digestió á voltas es l'origen d'un nou tom que'l món ha de donar.

Els assumptos més transcendents, els motius sociològichs qu'entranyan més conseqüència vital, una vegada estudiats, y analitzats, y dissecats fibra per fibra y molécula per molécula, no son absolutament res més que una qüestió d'estómac. A forsa de voler viure la verdadera vida partint del punt d'apoyo del intelecte, el ventrell presideix las funcions humanes, y per derivació y adició, las funcions socials més complicadas.

La llibertat, tabernacle de la dignitat y de la expansió individual, queda supeditada, per obra y gracia de la organisació convencional, á la excitació produhida per la secreció dels suchs digestius.

Per l'aplacament d'aquella excitació d'unquants, anys y anys y segles y segles una rassa s'ha vist supeditada á un'altra rassa; un món de pell fosca ha viscut baix la férula d'un món de blanca pell, y la paraula Esclavitut ha viscut dintre'ls cervells opresors embolcallada de lògica convencional (com tota lògica) y d'una Rahó necessaria, si bé no natural. La Iglesia mateixa, pera'l logro de las sevas inconmensurables necessitats terrenals, ha cenyit las cadenas menyspreuhadas en sos principis, y una rahó banal d'economia politica revestida de caritat ha sigut tot l'argument justificatiu de la seva acció. Com haurian menjat els milers y milers d'homes sotmesos al esclavatje, si s'haguessin vist lliures en un dia dat, per obra y gracia d'una senzilla paraula de llibertat, d'un senzill cop de llima á sas cadenas!...

Passan els segles, revolucions sangrentas conmovhen la terra, y no progressém gens. En va's vessa criminalment la sanch humana; en va miriadas senceras d'assessins pagats s'instruheixen en el carnatge y s'adestran en l'aniquilació; en va cervells ruins malgastan llurs suchs darrera la troballa d'una eyna nova més traydora, cobarda y destructora que totes las conegudas; en va la tendencia humanitaria vers sos drets aprofita totes aqueixas forsas. Els drets perseguits son falsos, els

principis falsos, y la conseqüència, y l'objectiu, no poden menys de resultar aixís mateix falsos.

Y no ja en cerca de la igualtat y del colectivisme que pretén fer y convertir a la Humanitat en una inmensa remada de bens, sinó darrera de la llibertat, únic pa de que l'home deuria nodrirse, els idealismes més estrafalaris, els somnis més engegadors, la nebulosa més tapadora, tot desvia del ver camí, y tot contribuïx a que la marxa siga equivocada. Perque pera pensar, pera filosofar, pera viure la Vida, pera lograr ser Homes, s'ha de passar avans de tot per las repugnants solucions dels problemas econòmichs, arma dels menos y cadenas no ja de ferro com las d'antany, sinó més fortes, donchs lligan las circumvolucions cerebrals ab els llepissosos nusos escorredissos dels budells, qu'ofegan y aniquilan.

No s'ha progressat gens; en essencia no ha cambiat gens la manera d'ésser de la organització. Tot al contrari: l'esclavatje s'ha fet extensiu. Ja no cal ésser negre pera gemegar sota'l fuet del capatás: els blanchs son acceptats al present y sotmesos a la gleba. Podrán haver cambiat las lleys y podrán haverse cambiat las cadenas; però la malicia continua la mateixa, y las lligamentas s'han empitjorat.

Per'arribar a l'aspiració final de lleons del desert, s'imposa'l colectivisme dels ases que juntan sas testas y a cossas se defensen. Per'arribar al pa intel·lectual, hem de passar per dessobre del pa del ventre, elaborat ab suhor, y torrat al caliu de la foguera.

No's necessitan lleys: se necessitan actes. Una forsa moral colectiva, acceptant el colectivisme com a verí medicinal; una forsa de dignitat superior posada en pràctica pera'l logro de l'Aspiració; una forsa de convenciment concret é inquebrantable, y una forsa de voluntat inflexible per'ajuntarse, pera tenir dignitat, per'aspirar, y pera convèncers.

Altrament, la vida es impossible. Donará la humanitat, y nosaltres ab ella, el tom per las regions desitjadas, però una vegada més s'imposará ab son realisme'l proverbi català:

—«Roda'l món, y torna al Born!»—

Y ben mirat, al voltar el món, no haurém fet més que voltar Borns atapahits de taulas de mercaders.

Els estòmachs demanan pa, y hi há que donalshi pa; però un pa digne, un pa alimentici qu'estigui en relació ab la puresa y la superioritat dels ideals y de las aspiracions. Per'xó dich que no fan falta lleys, per'xó crech que una contribució progressiva sobre la renda, per exemple, no seria sinó un refresch pera un irritat, però no una medecina. Lo que fa falta es dignitat. Lo que falta es que no hi hagi qui's vengui. Mentres existeixin venedors, siga la moneda, siga un'altra cosa, tot servirà pera mercar. Qui's vendrà per un parell de sabatas, qui per un barret de copa alta, qui per un'acta de diputat, malgrat la mà s'allargui, al recullirla, després d'haver enmascarat la testa ab un hipòcrita caputxo catalanista.

Sense dignitat, sense verdadera convicció, sense voler donar al ventrell el pa necessari, mes no'l de la humiliació, el món estarà en mans de las marmanyeras, y després d'haver-lo voltat, una vegada més haurém de dir en to de mofa:

—«Roda'l món y torna al Born!!»—

F. PUJULÀ Y VALLÈS.

EL TEATRE POPULAR

(Acabament.)

Nosaltres tenim llegenda, tradició, y ens la mirém sense veurela. Aixó es trist. En el prólech d'aquella pobre *Blanca-Flor* que vareig dar a coneixe fa tres anys, parlava d'una manera plena d'amor de la inmensa influencia que sobre nosaltres exerceixen totas aquellas cosas que, tenint per font el bressol, arriban a presentársens ab la magnificencia de lo trascendent y hermós a l'hora. Son bellesas plantadas en llevar en el fons de las nostras ánimas, que rebrotan en la edat de las concepcions, en aquella mateixa edat en que comensém a distingir la primavera de la tardor, en la que sentim la necessitat de ser aymats y d'aymar pera ser dítxosos.

De la mateixa manera que quan mirém ab ulls d'home fet totas aquellas delicadesas del amor de mare, la estimém per primera vegada sabent per qué, de igual manera quan tornan a las nostras orelles afinadas aquellas cançons que un temps adoravam inconscient-

ment, las adorem no tan sols per la significació que poden tenir en la història nostra, sinó pel seu valor intrínsec, qu'es molt y molt alt.

La primera espurna d'art que'ns han posat a l'ànima, ha sigut la qu'ha vingut per boca d'una dona covant els nostres somnis, com si la dona, missatjera dels àngels, rebés d'ells la misiò d'adormirnos dolsament, disposant-nos al despertament dels encisos.

Quan infants com a infants, quan homes com a homes. Lo qu'ahir era una senzilla cansò, avuy pot ser tot un poema. Coratje, germans! El saltant d'aygua ja'l tenim!

Procurém arribar ab els nostres esforços a la perpetuació de las llegendas nostras, y tantdebó poguém un dia véurelas totas reunidas, reposant majestuósament en el seu propi palau, en aquell construhit per els seus fills, fills de la patria d'ellas mateixas. Procurém tenir un lloch hont pugan ser ensenyadas als fills del avenir, y com que totas varen néixer de la bondat y la hermosura, ab l'exemple que donguin no farán més que homes bons y hermosos. Quan el poble arribi a ser coneixedor de lo bo que li han dat en herencia, comensará a sentirse ditxós, y dessota las felicitats que l'esperan se trobará en disposició de pensar ab claretat, y d'estimar més lo que li demanin. Aixó es lo que'ns fa falta.

Jo hi penso molt en tot lo que os conto, y a través de tant pensarhi, hi han moments, en els que m'imagino *obra fela* tot aquest plan que de tant temps cova endins del esperit meu.

Quánts cops l'he vist aquest teatre meu, que jo voldria véurel alsat pera dir qu'es nostre! He comensat per imaginarme tant el lloch que ocupa, com els camins que hi duhen, y el romiatje que's segueix per arribarhi.

L'he vist situat en una cima que no té costas sobtadas, al mitj d'un prat disfressat de jardí, destacat al fons d'un cel blau y besat pel sol del bon temps.

Un camí hi conduheix tan bon punt s'hi arriba. Camí ample, ab fileras de rosers als dos costats, en quinas parets, per hont s'enredan, s'hi veuhen reproduhidas ab fermas pinturas las llegendas més nostras; s'arriba al gran pla ahont aquest camí's parteix en

dos, y al mitj de quina divisió un llach, ab dos cignes qu'oscilan movent noblement el coll, sembla disposar a la quietut en profit de la delectació propia.

He vist al poble qu'en sent festa tindria'l dret d'acudirhi gratuítament (suposant que'ls elements de diner cuydarian de secundarho), l'he vist com ple de devoció ha passat aquest camí sepyalat, arribant a l'ampla escalinata de marbre, en quins replans laterals, en geros grans y macissos, els tarongers destacan el seu fruyt d'or; y l'he vist entrar en la sala y assentarse, omplint de gom a gom totas las plassas, quedant atapahida de cors batusents a l'hóra, y d'ulls fixos en la cortina closa. Un cop descorreguda, he vist com la massa s'ha abstret devant del cavaller engalanat, passejantse per demunt de catifas verdas del bosch silenciós; y en boca d'ell he sentit els saltants de poesia venint de la font fresca d'hont l'aygua ruixa'ls prats de flors de tots colors, y m'ha semblat endevinar l'alta sugestió del poble atentiu, com si's vegés en un mirall que'l decora, reproduhint-lo. Y l'he vist després, ple d'amor y de bondat al sortirne, y l'he seguit tota la setmana, adonantme que fins en els moments dela més terrible fatiga del treball amohínós, s'ha sentit engalanat, com el cavaller s'hi sentia, incapás de mal pensar ni mal obrar, per la forsa sugestiva d'una emoció que'l purifica. Y... ¿sabéu per qu'el duch tan viu en mi aquest anhel que os conto? Perque ja m'he sentit a punt de véurel trossejat en el moment que, tot joyós, vaig voler per primer cop ensenyarlo. Jo'm creya qu'aquest públich que's diu cult havia d'agrahir la tentativa de fer obra d'una espurna que'ns ve de temps passats, y al adonarme en la mateixa escena que'l movia a riure lo qu'era inspirat per aquell candor del que som fills, vaig tenir un moment de pertorbació y de dubte, que ben prompte's convertia en decisió de tirar avant, més animat encara per la reprobació d'aquell públich fret y malagradós.

Va ser alashoras, os ho confesso, que vaig creure que la vera acceptació del meu teatre popular, cas d'existir, devia existir en l'esperit del mateix poble; y se'm va apareixe com visió consoladora l'obra realisada com os la he contat, a grans trets, ben poch fa.

Entreteniuos a pensar lo que os conto, y

veuréu com tota la rahó no'm manca. Volguéu, ab ver amor y sabia fidelitat, descobrir tot un drama en el més petit proverbí, en la més insignificant cansó de la nostra terra, y veuréu com endins d'aquella simplicitat s'hi remouhen impacientas un sens fi de passions sempre nobles, que son el més sa fortificant del sentiment humá. El desenrotllo de la llegenda fa despertar un entusiasme quins resultats son la bondat, la heróicitat y la bellesa, y'l poble que té fills bons, valents y hermosos, may podrá morir. Juntéu á tot aixó un desenrotllo sensat y ple de passió, sense desnaturalisar el candor de la llegenda. Triula bé, però no la malmetéu un cop triada.

No hem tampoch de reduhirnos á la llegenda purament nostra. Totas las llegendas son germanas y totes son hermosas, y sols ab ellas y per ellas podem els homes arribar á la comprensió dels secrets humans.

Agafém la poesia popular y desenrotllem-la. No'ns descuydém de ferla ressortir de temps en temps, pera que coloreixi atinadament l'adaptació que'n fem. No abdiquém tampoch de la nostra fantasia. Siguém devots, però nó fanátichs, y viurém en plena felicitat.

Res os puch dir de moment de com concebeix la relació y la importancia que la part musical pot tenir en aquest art. Hi há de moment alguna causa que'm priva de parlar-ne com voldria, però tan bon punt puga, ho faré. Y si un dia veyém satisfets els anhels nostres, y'ns trobém sota las arcadas del gran edifici, ens abrassarém plens de goig, somriurém á l'ombra de l'aspiració complerta, y serém joves per anys que tinguém, perque haurém *pressentit*.

Es á lo qu'hem d'aspirar, companys: á ser joves, mal el pes dels anys ens mati. Jo no voldria res més, sinó que las probas qu'he dat, y las que tinch á punt de dar, fossin la llevor d'una obra regeneradora del bon sentit.

Per moments, penso que no hi arribaré, perque fora per mi massa alegria, però al recordar que aquesta alegria significaria un marcat bé pera tot un poble, confio ab el poder que mou las cosas, y visch ab la confiança del triomf nostre.

No decayguém en la lluyta, siguém forts,

siguém bons, y esdevindrém dignes d'ánima y de ser aymats dessota'l mantell del amor gran (1).

ADRIÀ GUAL.

PERPINYÁ.—LA IGLESIA DE LA REAL

(ROSSELLONÉS)

Quan lo rey de Mallorca, En Jaume I, va fer á Perpinyá lo castell que ara es la ciutadela d'aqueixa ciutat, arreu cases y carrers se bastiren desde la població vella fins á la vora del castell real; de manera que se'n tingué de fer una parroquia nova, y que se la dedicá á la Mare de Deu; llavors s'edificá la iglesia de «Santa Maria de la Real Parroquia», anomenada ara no més que *l'iglesia de la Real*.

Aqueix monument (que seria de cap als 1300 á 1320) lo veyém amb una teulada y un campanil que sembla retirin calcóm de la capella de la ciutadela; la portalada es de marbre roig; y á la fatxada, dins de tres ninxos, hi há les estatués de l'Assumpció, de Sant Joseph, y de Sant Simó.

En entrant, alsém lo cap: á l'arcada de sota de la tribuna hi veurém aqueix escrit

PA
BENEIT
677-1674

que qui sab d'ahont vé aqueix *Pa beneit*!

Dins d'una capella, á esquerra, la pila de batejar es remarcable. «Es picada dins d'un » bloch de marbre blanch, y dateria del si- » gle xiv; la forma general es una pirámide » trencada, regirada, de poca diferencia entre » les dues bases. A dalt té una faixa, y una » gorguera hont corre un cordatge; l'alsada » presenta tretze cortats, ornats d'uns archs » trilobulats, hont son escultats los dotze apòs- » tols y Sant Joan batejant á Nostre-Senyor. » A baix hi há un cordatge, algunes motllu- » res y un sócol. Aquesta pila crech qu'es la

(1) Després va llegir la *Blanca-Flor*, mostrantla com exemple y primer ensaig de quant havia exposat avans, dant una impressió sincera y rápida de la mala acullida que tingué'l dia del seu estreno en el *Teatre Intim (Lirich)*.

«més bonica de Rosselló, aixís com la de «Sant Joan seria la més antiga.» (Brutails).

Aném a l'altar major, del tot artistich, am sas ornamentacions y l'estatua de l'Assumpció (de més que de grandaria natural); a l'absis, costat nort, a n'una porteta interior, hi ha un pica-porta de ferro qu'es una petita joya: té la forma d'un baix d'estisores, y es penjat al mitj d'un rond, tot florejat y ramejat; més lo que'l senyala com a únich, son tres escuts de las quatre barres escultats a tocar l'un de l'altre a la petita barra d'estaca. Ja es un pica-porta català!

Entrém dins de l'hort, qu'es a la vora de l'iglesia. Veurem lo campanar, carrat, de rajoles rojes, am dues rengles de finestres; les del cim son romániques, am columnes y capitells de marbre blanch; les del baix son ogivals, y casi tapades amb bastiosa. Aqueix campanar: apar que tingui un cap altiu, distingit, sobre d'un cos que'l mal temps l'hauria forit.

L'hort hont sem es lo Cementeri vell de la parroquia y en un corn, sense gayre remenar la terra, se troben ossamentes (¿no se'ls hauria de sepultar detingudament?); a l'escaló que dona entrada a n'una sala envidriada, lo senyor Puig vos mostrarà una llosa mortuoria amb aquesta inscripció:

SEPULTURE DE PERE	
MARSAI HORTOLA	
Y DELS SEUS	168
VUY DE JAUME CROSAT	
MESTRE SASTRE	
Y DELS SEUS	1774

Quins recorts hi paran, per aqueixa apreciada iglesia de La Reall!

J. DELPONT.

Desembre de 1900.

JOCHS FLORALS D'ENGUANY

Com era de preveure, la rebuda que's va fer al ilustre mantenedor-president dels Jochs Florals d'enguany don Francisco Pi y Margall, el darrer divendres a sa arribada de Madrid, fou entussiasista y carinyosissima.

Havian acudit a la estació significadissimas entitats del federalisme y del catalanisme militant, aixís com eminents literats y poetas. El poble's barrejà ab ells, augmentant y extenentse l'entussiasme, fins al punt de que'l carruatge que conduhia al senyor Pi, lo mateix que'ls demés cotxes ocupats per diferents comissions, hagueren de passar pel mitj dels passeigs de Colon y de la Rambla. Al ésser devant de nostra redacció, saludarem desde'ls balcons al senyor Pi fent onejat la bandera catalana. El poble va aclamar la ensenya de nostra patria ab delirants viscas.

Després d'una rebuda tan entussiasista al president dels Jochs Florals, era d'esperar qu'aquests resultessin lluhidissims. Arribà'l diumenge, y la grandiosa sala de Llotja estava com sempre, ó més que may, abarrotada de gent, que va prorrompre en aclamacions d'un entussiasme indescriptible al apareixe en Pi y Margall acompanyat del Consistori, de las autoritats y demés representacions. La ovació que se li feu va durar llarguissima estona.

Acte seguit va dar lectura al discurs presidencial el senyor Vallés y Ribot. La hermosa oració del eminent autonomista la doném integra en altre lloch d'aquest número, limitantnos a dir aquí que va ser escoltada ab religiosa atenció y aplaudida frenéticament mil voltas. Al final, el senyor Pi y Margall va veures obligat a avansar fins als grahons del estrado pera rebre una de las ovacions més formidables que s'han presenciats en aquell històrich saló.

Després el secretari del Consistori, nostre company en Salvador Vilaregut, donà compte dels treballs premiats, passant tot seguit a dedicar un elogi als catalans ilustres morts durant l'anyada darrera, y acabà ab una robusta invocació als nostres poetas, que fou extraordinariament aplaudida.

Resultà guanyador de la Flor Natural, per sa poesia *Lo Comte Gari*, el mestre en Gay Saber don Anicet Pagés de Puig. No podent aquest assistir al acte, don Francesch Matheu, per delegació seva, nombrà Reyna de la Festa a donya Pilar de Sarriera, marquesa de Puerto Nuevo.

Guanyaren els accéssits a la Flor Natural, don Antoni Bori y Fontestà ab *Las neus de montanya* y *Los rossinyols de Montserrat*, y donya Dolors Moncerdà de Macià ab sa composició *Urbemania*.

El premi de la Englantina d'or y argent va endúrsel don Claudi Omar y Barrera, autor de la poesia *Patria*, quals accéssits foren concedits a don Antoni Bori y Fontestà per sa

poesia *Gent nova*, a don Frederich Rahola per *Los barcos que pasan*, y a nostre company de redacció Busquets y Punset per sas *Impresions del Montseny*.

Fou concedida la Viola d'or y argent a don Pere Palau González de Quijano per sa composició *Anima enamorada*, y dels tres accésits que s'adjudicaren ne foren guanyadors don Adrià Gual; per sa poesia *Angels (relaule)*, don Manel Rocamora per sa poesia *La promesa de Jesús*, y donva Dolors Moncerdá de Macià per sa poesia *Lo prech de l'órfana*.

Premi de prosa: No s'adjudicà.

Accéssit primer: *Bullanga*, de don Enrich de Fuentes.—Accéssit segon: *Llantia que s'apaga*, de don Pere de Maldar (Joseph Carner).

Premi ofert per l'Ajuntament de Reus: *Las fonts del Llobregat*, de don Antoni Bori y Fontestà.

Premi ofert per l'Agrupació Protectora de la Ensenyansa: *Lo Vectigal*, de don Antoni Bori y Fontestà.

No s'adjudicaren els restants premis.

Durant l'acte foren llegidas las poesias distingidas ab la Flor Natural, la Englantina y la Viola, pel senyor Blanch la primera y l'ultima, y la de la Englantina per son autor. També fou llegida pel senyor don Joseph M.ª Roca la poesia *Las fonts del Llobregat*, guanyadora del premi del Ajuntament de Reus, y per excepció altrás poesias qu'havian obtingut accésits: essent totas molt aplaudidas.

Finalment, don Bonaventura Bassegoda donà lectura al discurs de gracias, escrit pel mantenedor don Emili Vilanova, terminant aixís l'acte en mitj de gran entusiasme; y desfilà la gentada tot cantant las vibrants y solemnes estrofes de *Els Segadors*.

Al Passeig d'Isabel II s'hi aplegà una gran massa de públich esperant la sortida d'en Pi y Margall, a qui's tributà una ovació colossal. La gent, tot victorejant al autonomista insigne, se li acostava deixantlo a duras penas arribar al cotxe del Consistori, que a instancias del poble va haver de passar pel mitj del passeig.

Continuà la ovació, tan gran com pacífica. La gent enrotllava'l cotxe cantant *Els Segadors* y *La Marsellesa*, victorejant a Catalunya y a n'en Pi y Margall, quan de prompte aparegueren foras de policia y de la guardia civil de peu y de cavall, intiment als manifestants la disolució. Tothom protestà, y els polissons y civils embestiren, promovent correddissas. Un grupo de manifestants rodejà novament el cotxe del Consistori, tocaren els civils els tres tochs d'avis, y seguidament donaren una violenta càrrega. Llavors els manifestants havian ja arribat al extrém de la Rambla, y la de Santa Mònica queda en breus moments deserta. Com verdaderas furias els civils y polissons atropellavan a tot

hóm, ferint y contusionant a manifestants y tranzeunts sense cap motiu qu'ho justificés.

Al passar el cotxe en que anava'l senyor Pi per devant de nostra redacció, tingerem l'honor de saludar al compatrici benivolgut, al polítich honrat, trayent la bandera catalana; y fins aquest dret que ningú's pot arrancar, fou mal vist pels agents de l'autoritat, que desd'abaix ens reptaren produhint més esglay en els pacífichs tranzeunts qu'en dia festiu solen passejar tranquilament per la Rambla, en us també del seu dret.

No volém calificar la conducta dels agents de l'autoritat, perque ja fa temps que la tenim calificada.

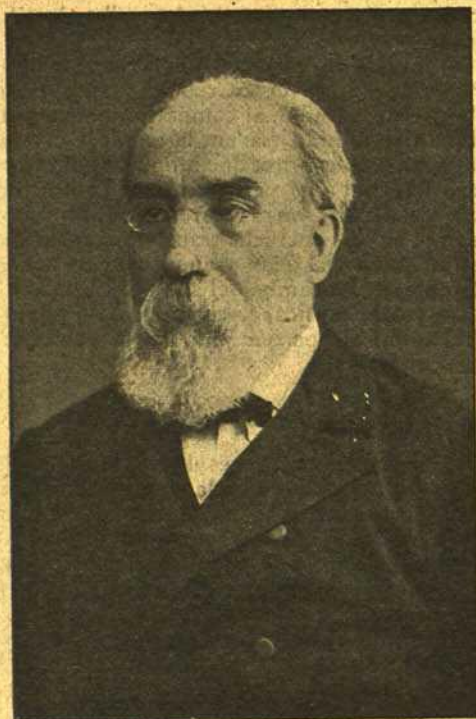
Si solemne havia resultat la festa dels Jochs Florals, la vetllada familiar que segons costum anyal se donà'l mateix diumenge en obsequi als poetes premiats, fou agradabilissima, y lo qu'en ella digueren distingits patricis ens obri més que may el cor a la esperansa.

Qui primer parlà, al destaparse'l xampany, fou nostre president en Manel Folguera y Durán, de qual discurs ne doném en altre lloch un extracte. Contestà l'eminent Pi y Margall ab un discurs no menys notable, que reproduhim íntegro, y després el senyor Vallès y Ribot s'expressà de la manera que nostres llegidors poden veure en el lloch corresponent. Las ideas y sentiments de germanor entre tots els catalans de tots els partits y de totas las creencias, las predicà'l senyor Vallès y Ribot ab to tan persuasiu, que'ls més refractaris, si no se'n convenceren, demostraren no estarne lluny, portats de son amor a Catalunya.

A tots els desitja JOVENTUT el bon acort, la tolerancia y l'esperit de germanor que cal pera'l bé de nostra regió, y pera exemple salvador de las restants regions espanyolas.

FRANCISCO PI Y MARGALL.

DISCURS DEL PRESIDENT DEL CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DAMES Y CAVALLERS:

Us agraexo molt que m'haguéu fet mantenidor d'aquests Jochs Florals, quan ja feya més de cinquanta anys que vivia a fora de Catalunya. Tan llarga ausència no m'ha fet oblidar aquesta ciutat ni aquesta regió hon vaig néixer, vaig educarme y vaig seguir la meua carrera universitària. Aleshores no estava ficat a la política: dedicava al estudi de les lletres y les arts lo temps que les llicons del Dret me dexavan en vaga.

¡Quantes hores he passat contemplant los rics monuments romànichs y gòtichs que son la gala d'aquesta ciutat y omplen a la Historia de l'Arquitectura planes de que ab prou feyna hi hà memoria a la capital del Regne! En Pau Piferrer los descrivia en los seus *Recuerdos y Bellezas de España*, y jo'l vaig pendre per mestre y guia. Quan va morir vaig continuar la seva obra, y no m'hi hauria atrevit si'ls seus amichs y'ls seus admiradors no m'haguessen donat la empena per tirarla endevant.

Aquella afició a les lletres y les arts may la he perduda. En lo tragit de la política y del foro'ls hi he portat sempre aquell amor que quan era jove m'inspiraren. No sembla sinó que avuy me tornó jove y'm trobo voltat d'aquella generació de prosistes y de poetes que ab tant d'esperit van rompre'ls motllos del classicisme.

Aleshores tots escriviam en castellà, llevat d'en Rubió y Ors qu'en los seus *Cants del Llobregat* nos va descobrir com lo nostre idioma català s'hi deya ab lo vers y la poesia. Per molts anys se va quedar tot sol; moltes vegades se dolia de que no'l seguisen los seus amichs. Per axó no van ser balders los seus esforços: la grana que va sembrar ha donat tardans però abundosos fruyts.

Ha renascut la llengua catalana; se la ha estudiada en los autors d'uns altres segles y s'han començat de nou los Jochs Florals que avuy ab tanta solemnitat celebrém. Brillant fou lo despertar de les lletres catalanes. Una munió de poetes, gloria d'Espanya, va sortir, mentres que avans d'escriures en català no hi havia apuntat ni un sol astre de primera magnitud en lo cel literari de Castella.

L'amor a la llengua'ns va encomanar l'amor a la terra; y ben aviat van ressonar cants delitosos d'entusiasme y de poesia per aquells temps de Catalunya, quan, senyora de sa casa, s'feya les lleys y vivia a l'ombra de les propies institucions. Tot d'un plegat van pendre una nova direcció la literatura y la política.

¿Per qué, van preguntar aleshores alguns compatricis, no hem de viure independents com viviam ab los Comtes de Barcelona? ¿Per qué no hem de tenir al menys aquella autonomia de que ab los reys d'Aragó y fins ab los de Castella fruïam? Les nostres institucions no les vam perdre sinó després de llarga lluyta contra nosaltres sostinguda per les armes de dos regnes.

De mica en mica's va anar pensant en un sistema polítich en que'ls poders de la nació regissen no més que'ls interessos inter-regionals y'ls internacionals. Per aquell temps ja hi havia a Espanya un partit, que separant a dins de les regions la vida purament interior y la de relació, declarava autònomes per la vida interior a totes les de la Península, y dexava no més la vida exterior al poder central. Los nous partits catalans que van éxir d'aquest mohiment, lo catalanista, lo regionalista, fentse seu lo mateix criteri, van separar pel mateix istil les funcions propies del poder central y les que son de les regions. Al poder central no més li van dexar les relacions internacionals, l'exércit de mar y terra, los aranzels, lo comerç interior, los serveys de caràcter general, la resolució dels plets entre regions y'ls pressupostos del Estat.

Pel us de les regions volian aquexos par-

tits que la seva llengua fos oficial; que fossin catalans los seus empleats públics, y més que tots los magistrats y ls jutges; que hi hagués aquí un Tribunal Suprem hon s'hi acabessen tots los plets y totes les causes; que hi hagués, finalment, unes Corts per constituir lo dret y fins per organitzar interiorment la regió y posar los tributs que's judiquessen necessaris per la vida y progrés de Catalunya.

Axó volian y axó volém. No son, com se fa corre, exclusivistes. Demanan l'autonomia per totes les regions y per totes també un poder central elegit lliurement que regimenter ls interessos comuns. No tots son demòcrates y republicans, com los federals; però com los federals, se proposan tots reorganitzar radicalment l'Estat.

Seria bo per totes les regions rompre la centralisació tirànica y sense solta que avuy les lliga y oprimeix. Les que ja son avençades progressarian ràpidament; les més endarrerides sortirian del seu ensoïment al veure que la seva instrucció y la seva riquesa no havian d'esperarla del Estat, sinó de les propies forces. Totes son dignes de ser autònomes; però no'm cega la passió si arribo a dir que poques necessitan serho més que Catalunya.

Fins a dintre del regim actual, Catalunya té una fesomia propia, que la fa diferent de les altres regions. Llengua, literatura, lleys, industria, costums, tot li dona un ayre característich.

La llengua catalana no es tan dolça com la de Castella, però es més enèrgica y ferrenya. Té abundor de veus monosilábiques y polisilábiques ab accent final. Pren ben sovint de les arrels llatines llurs paraules llatines, mentres que la castellana sol pendrelas dels cassos genitius. De *caput*, ne fem *cap*; de *manus*, *ma*; de *digitus*, *dit*; de *brachum*, *braç*; y ls castellans de *capiti*, ne fan *cabeza*; de *manus*, *mano*; de *frontis*, *frente*.

La llengua catalana té molta semblança ab la francesa: la *e* oberta, la *e* tancada, la *s* suau y la *s* forta; la pronunciació de la *g* avans de la *e* y de la *i*; los pronoms *leur*, *leurs*, aquí llur, llurs; les particules en *hi*, que poden tenir entre nosaltres moltes aplicacions, les concordancies dels participis, l'ús de l'auxiliar *ser* en comptes del auxiliar *haver* en forces verbs intransitius, la negació *pas* y no fa molt temps que s servia del futur d'indicatiu en comptes del present de subjuntiu.

La nostra literatura es també ben característica. Té per temes capdals les montanyes del país y les tradicions que com boyres les embolcallan. Lo Montseny, lo Canigó, lo Montserrat han fet vibrar les arpes y les lires dels nostres millors poetes. Tradicions boy perdudes, com l'ensorrament de l'Atlàntida, han inspirat heròychs y sublimes cants.

No vol dir axó que la nostra literatura no s'hagi fet ressó dels sentiments que més nos ennobleixen. Té bona arreplegada de cants dolçissims d'amor, de xardorosos himnes a la patria, d'idilis profans y mistichs que'ns diuen fins ahon pot arribar la ductilesa de la nostra llengua.

Fins en lo drama y la novela s'hi han obert camils nostres escriptors. Drames hi ha posats en castellà que han axecat a Madrid forts aplaudiments; noveles hi ha traduïdes a idiomes de llunyanes terres.

A la literatura castellana hi ha un personatge llegendari que troba a cada generació poetes que'l fan sortir de nou en lo teatre y'l posan de relleu a les mirades dels pobles; y aquí ne tenim un altre que al sigle passat va exaltar la imaginació dels mestres del gay saber: *Don Juan Tenorio* y *Lo Comte Arnau*; personatges que fan de mal acompanyar, perquè l'un d'ells té d'alegre y de variable lo que té l'altre de tétich y feréstech.

Les dues literatures son diferents fins pel seu estil. L'estil català generalment es axut y poch enamorat d'inútils pinjorelles, amich d'esplicar fil per randa los pensaments y presentarlos ab llimpiesa; l'estil castellà es més florit y s'inclina a enlluir les idees, procediment que no ajuda pas gens a arrelles en l'enteniment dels que llegexen.

No solzament té aquesta regió idioma y literatura propies; té a més a més lleys exclusivament seves. Per lleys propies se regeix de molts segles ençà; lleys que no lligan ab las de Castella en lo que més determina y constitueix la vida y la pau dels pobles: la constitució y la conservació de la familia. La llibertat de testar, la enfiteusis, los fideicomisos, los heredaments, lo llarch usdefruyt de la viuda, donan un ayre especial a la lligislació de la nostra terra.

No hi han ajudat poch aquestes institucions a formar lo caràcter de la nostra gent, que d'una terra pobra n'han fet una terra productiva y ha guanyat per l'exercici de les arts lo que no li donava l'agricultura. Fa temps, ja fa molt temps que es industrial y comercianta la nostra Catalunya. Les seves naus carregades de mercaderies navegavan ja fa més de deu segles per tot lo Mediterrà y fins per les costes orientals del Atlàntich. També venian als seus ports productes del món aleshores conegut. Encare avuy es la primera regió d'Espanya per la seva industria y'l seu comerç, si bé no té tantes mines com altres regions.

Aquí hi ha amor al treball, primera condició de la riquesa dels pobles. Aquí no's dexa'l taller ni la fabrica ni per la molta edat ni per la riquesa arreconada. Sempre's vol treballar més y millor, y s'avança sens treva ni repós pel camí del progrés. Que ho digan la impremta, la fundició y la forja dels metalls, los texits y altres industries.

A Catalunya com a tots els pobles la indústria va per fondres ab les belles arts, conreuades aquí tant com les lletres. Tenim bons dibuxants, y pintors y escultors de renom. Aquesta fou la patria d'en Fortuny.

Si axó es Catalunya sota'l jou de la centralisació que la encongeix, veyeu lo que seria lliure y autònoma. Podria establir, tant pels seus gastos especials com pel tant que li toqués en los de la nació, un sistema tributari que, sens afegir res a la ja pesada càrrega dels ciutadans, li dongués prou pera fer les obres públiques que la seva agricultura, lo seu comerç y la seva indústria li demanan; portar la instrucció fins als caserius; obrir pels que no saben llegir escoles orals y pràctiques hon s'hi ensenyés de la física, la química y la mecànica tot allò que fos més fàcil d'aplicar al treball. Sens haver d'anar a la capital del regne, sense'ls llarchs expedients que no més s'acaban per la influencia y'l soborn, podria estendre'l seu enginy y les seves forces y aixecarse a les alçaries ahon la cridan la seva activitat y la seva historia.

Per tot axó no més nos falta l'autonomia. No'n treuriam res més de la independència si algun dia la conseguim. ¿Podriam estar-nos de les relacions ab l'altra part d'Espanya, que es lo nostre primer mercat? ¿Podriam no farnos ab ella per ajuntar los nostres camins y'l nostres telégrafos y correus? ¿Podriam abandonar les relacions ab ella per servirnos dels rius que baxan d'altras regions? No hi ha dubte que voldriam valguessin a tota Espanya los contractes que fessim aquí y les sentencies que aquí dictessin los nostres tribunals. Y si un dia vingués gent d'altres terres a invadirnos, es ben segur que no menyspreuariam l'ajuda de les demés regions.

Tot axó tindriam are y sempre vivint units ab les demés regions de la Península per un poder central que totes elegissen. Perque no hi ha un poder central que unexi les nacions, están exposades totes a llastimosos guerres y han d'estragirho per tractats avuy fets y demà romputs.

Tot ordre d'interessos vol un organisme que l'aconhorte. Hi ha d'haver un organisme pels interessos inter-regionals si's vol salvar conflictes que no poden arreglar-se sinó per la força de les armes.

Dexeume que are acabi parlant dels tres lemes dels Jochs Florals: *Patria, Fides, Amor*.

Patria. Hi ha una patria per tots los homes: la terra. Hi ha una patria que'ns han fet segles de les matexes glories y fatigues: la nació. Hi ha una patria que forman la matexa llengua, les matexes lleys y'ls matexos usos y costums: la regió; la regió bon vam néixer, hon nos vam educar y hon tenim los sepulcres dels nostres pares. Siguem catalans, espanyols, humans.

Fides. Fides, tantseval com fidelitat y fe.

Siguem fidels y lleals a lo que'ns diu la rahó y'ns mana la consciencia. No mentim ni a Deu ni als homes. Tinguem sempre la brahó de les nostres conviccions, y si per cas cal marquemles ab la nostra sang y ab la dels nostres fills.

Amor. ¿A qui no hem de tenirne? Lo de-vém a tot ser humà qualsevol que sia la seva regió, la seva nacionalitat, les seves creencies, lo seu color, la seva raça. No'n tenen, malaventuradament, les nacions poderoses avuy més que may amigues de valdres de la força. No'ns cansém de proclamarlo y practicarlo.

FRANCISCO PI Y MARGALÍ.

DISCURSOS

pronunciats en el «Dinar dels Jochs Florals.»

DON MANEL FOLGUERA Y DURÁN, President de la *Unió Catalanista*, digué, en síntesis, lo següent:

La festa dels Jochs Florals es sempre solemne per si sola; però cada any hi ha alguna circumstancia especial que li dona relleu característich: enguany es la presidència d'en Pi.

Han passat per l'honorífic lloch els homes més eminents de Catalunya, de totes las tendencias, però tenint mèrit senyalat en sa defensa. Avuy ha pertocat al autonomista de tota la vida, al que durant tota sa historia política ha sustentat ideals en els quals s'hi comprén l'autonomia de nostra terra.

Pera coronarlos, en son discurs presidencial los pregon a un'altra vegada; però es més: els accentua, esgranant els principis del programa catalanista un per un, y fent una declaració substancial digna de menció, aixó es, la de que si bé s'ha de voler l'autonomia pera totes las regions espanyolas, precisa fer constar bé que la que més la desitja y necessita es Catalunya. ¿Sabéu qué vol dir aixó? Vol dir que comprén fora llògich la obtingués primer, si primer la vol, quan menys pera ensenyar a las demés tota sa excelencia.

Nosaltres ja hi convenim. Pera totes la volém; però si las altras no'n senten necessitat, vinga la de Catalunya. Que si nosaltres poguessim felshi entendre, ni aixó succehiria, perque totes a l'hora la imposarian al poder central.

Ab las declaracions d'en Pi se veu clar com cada dia tendeixen més a unir-se las dugas tendencias. En las filas catalanistas hi predomina l'element intelectual, y en las dels federalistas, com en las de son partit extrém oposat, s'hi troban els temperaments d'acció. Donchs bé: si algun dia arribem a l'orar nostre bell ideal d'armonisar el cervell y'l cor del nostre poble, vinculats en cada un d'a-

queixos grups, la empena serà irresistible, y'l triomf de Catalunya segur.

Cal regoneixe en Pi y Margall una virtut: la conseqüència, *rara avis* entre'ls polítics que viuen a Madrid. Admiremla, y femnos el propòsit de competir ab ell en eixa virtut. Que Deu ens la donga a tots pera viure y morir lluytant sense mistificacions ni abdicacions per la llibertat de Catalunya!

DON FRANCISCO PI Y MARGALL, president del Consistori, s'expressà en els següents termes:

No havia vist may els Jochs Florals de Barcelona. Els he vist avuy per primera vegada, y confesso que m'han sorpres. Me'ls figurava no més com una festa literaria, com un recort d'aquells de Provença. Avuy he descobert lo que son. No son els Jochs Florals una festa purament literaria: son, ademés, una festa *eminentment política*.

En totes las poesias, unas més y altres menos, he vist vessar l'amor a la terra, la necessitat de que no visqui més oprimida per una centralisació absurda, sinó regida per sas propies lleys. Las paraulas qu'acabo de sentir, me fan reconèixer una vegada més que'l catalanisme no es intransigent. Lo que vol Catalunya es ser senyora y mestressa de si mateixa pera regular sas relacions; vol la grandesa de sa patria, però de cap manera vol la ruina de las demás regions, ni la perduda de la nació espanyola, lo que fora una gran desgracia. Catalunya no necessita més que l'*autonomia*, pera que puga usar de tota la llibertat que aquesta concedeix. Llavors podria donarse a si mateixa las lleys que necessita, las institucions politicas propies, els tributs convenients, els tribunals ab magistrats qu'entenguessin als testimonis y litigants, y poguessin finir dins de Catalunya las qüestions civils y penals sols ab els seus propis magistrats, sense necessitat d'anar a Castella pera nombrar jutjes y magistrats que comensan per no entendrels.

Vosaltres havéu lograt que'ls Jochs Florals s'estenguin a altres regions d'Espanya; però no han produhit en ellas més que un moviment literari; no portan la llevor política que's necessita pera que demà sian els fruyts profitosos. Vosaltres podéu fer molt pera que lo qu'es avuy propaganda merament literaria ho sia també política.

Devéu fer, pera lograrho, tots els esforços procurant infiltrar en totes las demás regions la idea del autonomisme. Devéu entendre que a Espanya las revolucions totes han portat el sagell que'ls hi donaren las principals ciutats. De manera, que si demà poguessim lograr que Catalunya, Valencia, Galicia, etc., propaguessin las ideas autonomistas, l'autonomia fora un fet pera tota Espanya.

Perque hi há regions anémicas que's deixan governar sempre per las fortas. Proba clara'n tenim en la revolució del 68. Aquella revolució no va náixer ab sentit democràtic, però va bastar que Sevilla y Cádiz el proclamesin, pera que'l seguis tota Espanya. Ara a lo que primer hem d'atendre es a procurar qu'alguna altra important ciutat participi del moviment polítich qu'avuy he vist aqui. Ab aixó lograriau que totes las regions se regissin pels seus propis drets, y que'ls governs se circumscribissin a reglamentar las relacions d'unas ab altres.

DON JOSEPH M.ª VALLÉS Y RIBOT pronuncia'l discurs que extractém a continuació:

Després de lo manifestat pel president de la *Unió catalanista*, senyor Folguera y Durán, no trobo entre federals y catalanistas diferencia essencial, apart de la forma de govern, que'ls catalanistas no determinan y nosaltres fixém. Per lo demás, tots estém conformes en que l'autonomia la volém pera nosaltres, reconeixent també'l dret que a ella tenen els altres pobles.

Per aixó precisament Catalunya mereix ésser autònoma: perque, essent lliberal, reconeix els drets dels altres. La llibertat y la tolerancia han sigut las grans qualitats governamentals y civicas dels catalans en tots els temps, y a aixó's va deure que constituissin la nació més civilisada de la Edat Mitjana.

La Catalunya mitjval tolerà y reconegué'ls actes dels juheus y dels alarbs, ben al revés de lo que's feya en altres terras hont dominavan l'esperit de soberania y la intransigencia, depressiva de la dignitat humana.

Cal ara més que may refermarla entre nosaltres aquesta tolerancia, aquesta llibertat a la catalana, lo mateix en las qüestions de religió qu'en tot lo qu'afecti a la conciencia individual.

Si a l'altra banda del Ebre no pensan de igual manera, aixis s'evidencia que sa civilisació no es la civilisació catalana, tan lliberal, tan respectuosa dels drets de tothom. Catalunya mereix l'autonomia perque ha sapigut donar sempre exemples de llibertat al món. Ja avans de la *Carta Magna* del rey Joan d'Inglaterra, y de l'*Habeas corpus*, els comtes de Barcelona havian sancionat lleys superiors a aquelles, declarant inviolable la personalitat humana, en lo intern y en sas externas manifestacions. Som, donchs, liberals per naturalesa y per historia; som liberals a la catalana, qu'es una mena de llibertat superior, patriarcal. En l'epoca mitjval no teniam despotas, no teniam esclaus a Catalunya, ahont el castell feudal no ha projectat may sa ombra sobre la masia.

Catalunya vol sas históricas llibertats, y

brinda a las altres regions ab la comunitat d'idees en aquest punt, desitjant a totes l'autonomia com pera si propa la desitja. En tot lo substancial, donchs, coincideixen federals y catalanistas; y aquests com aquells, essent uns y altres catalans, deuen avans que tot voler l'autonomia de sa patria Catalunya.

LA FILARMÓNICA DE BERLÍN A BARCELONA

I

Devant d'un aconeixement tan grandios y sens precedents com la presentació en nostra ciutat de la célebre orquesta de Berlín, no trobem termes a propòsit pera reflexar en el paper la impressió fondestima experimentada durant las tres inolvidables audicions de la setmana última. May ab tanta satisfacció hem agafat la ploma, y, no obstant, may hem titubejat tant, sense saber com comensar, com traduir nostre pensament, com ordenar las múltiples e intensas impresions rebudas; en una paraula, com posarnos al nivell del aconeixement qu'hem de judicar. Si posseïssim dots literarias, ens limitariam a resumir totes nostras impresions en l'himne més entusiasta en honor dels músichs alemanys. Però hi há una distancia tan inmensa del ambient musical que habitualment estém obligats a respirar, als horitzonts de perfecció artística ovirats ara per primer cop a Barcelona, que la sotregada ha sigut massa tremenda, deixantnos en un estat d'aclaparament sols comparable a la petjada del gegant de la falla sobre l'infelis poble de l'iliputienses, o en aquest cas més propiament nibelungs. No cerqui, donchs, el que llegeixi, un judici al nivell de la solemnitat que venim a commemorar, perque pera ferlo no possehim ni ls coneixements, ni l'estil necessaris; contentis, sols, ab aquest resum, en que, a falta de millors qualitats, hi trobará la sinceritat y la fermesa de conviccions que sempre han sigut nostra norma, y que ab major goig ens empenyen en solemnitats com la present.

Per'examinar el treball de la Filarmónica de Berlín devém collocarnos baix dos diferents punts de vista: el de la execució y'l de la interpretació donada a las diferents obras dels tres concerts. Tant en un concepte com en l'altre, el seu treball ha resultat, en conjunt, excelent, superior, admirable. Ab aquesta apreciació podriam fer punt, puig en ella queda sintetisat nostre parer; però, lògicament, sembla que deixariam de concedir a tan excepcionals festes musicals tota la seva importancia si ab una simple síntesis ens acontentéssim. Per tal motiu, hem establert aquella divisió, es a dir, pera poder

descendir al examen, al análisis, en una paraula, a la *puntualisació* de nostre modo de pensar dins d'una labor tan y tan admirable com la que ns ha dedicat la orquesta berlínesa.

No es la mateixa cosa executar que interpretar. Pot una obra ésser objecte de la execució més perfecta, y no obstant, oferirnos deficiencias, punts vulnerables en lo tocant a la interpretació que se li dongui: la primera fa referencia a la estructura, al aspecte extern de la composició, mentres que la segona es inherent a la part interna, intima, al esperit que la informa. Poden haverse llegit d'una manera maravellosa, insuperable, las notas musicals y las indicacions més petites de la partitura, sense per aixó encertar la justa expressió per no concordar la naturalesa del intérprete ab la del autor, ja sia en un fragment o temps d'aquella, o ja en sa general textura. Per aixó, quan se tracta d'audicions *magistrals* com las de que tractém, no cab gayre discussió respecte del primer extrém (puig pera donarlashi dit calificatiu es menester que la execució hagi ratllat en els limits de la perfecció), y no obstant, podran ésser objecte d'ample debat baix l'altre punt de vista. Mes qui posseheix la clau de la verdadera interpretació de las obras de cada mestre? Aquí está'l problema, y per tal motiu una interpretació contraria al nostre modo d'entendre l'obra, no es rebutjable, com ho fora una execució, però si es discutible, y a n'aixó aném.

Hem fet avans aquestas digresions per exposar de la manera més clara nostre pensament, que podém reduhir encara a termes més concisos: se tracta de músichs excelents conduhits per un director de primer ordre, y per consegüent, baix sa enérgica batuta, las obras surten magníficament arrodonidas, ab admirables efectes de clar-obscur, sonoritat, ritme, justesa, netedat, en fi, tots els components d'una execució perfecta: el factor músich (aixís mestre com executants) es, per tant, admirable. ¿Podém calificar d'igual manera al factor artista-intérprete? Pera contestarho, se fa precis distingir d'autors y d'obras, y per consegüent, analizar.

Beethoven y Wagner, els dos grans genis de la música, han figurat en els programas de manera digna, si bé no tan completa com haurian sigut nostres desitjos. Pera judicar en absolut al mestre Nikisch y als seus músichs, hem trobat a faltar la incomparable *Sinfonia Pastoral* y'ls preludis, o altre fragment quelcóm, de *Parsifal* y de *Tristan*. Però ab dugas grans Sinfonias del primer mestre y tres grans oberturas del segón, hi há més que suficient pera fundar una apreciació rasonada.

Molt hem d'agrahir la inclusió, en l'últim programá, de la *Sinfonia Heroica*, per aclarir y robustir el criteri que formarem el primer

dia en las audicions de *Leonora* y de la *Quinta*. Els músichs de la Filarmònica han fet en totes ellas veraders prodigis d'execució, escampant a doll tantas filigranas y matisos, que no han pogut menys de meravellarnos. Pera senyalar algún fragment, citarem com interpretacions culminants l'*allegro final* d'aquella obertura, el tercer temps de la *Quinta* y l'*scherzo* de la *Tercera*. El mestre Nikisch ha demostrat fonda veneració per Beethoven, interpretantlo per lo general d'una manera sobria y extremadament fidel, que si de quelcóm peca, es potser d'un excés de correcció en perjudici del sentiment ó passió d'alguns fragments, com per exemple l'*andante* de la *Quinta*. Devegadas, com en el primer temps d'aquesta, no hem pogut oblidar la expressió d'altra batuta més genial; y també ab més grandiositat haviam sentit el cant final de dita Sinfonia; mes á pesar d'aquestas particulars apreciacions, es de justícia reconèixer com á bona la interpretació de dita obra. Y per lo que respecta al treball dels músichs, arriba á ser verament incomparable, ab menció especialissima de l'admirable fusió del *quarteto* de fusta y del deliciós treball dels graves de la corda. Posats á citar passatjes, foram interminables, però no podem passar en silenci la colossal entrada dels contrabaixos en el *fugat* del *scherzo*. La execució obtinguda ha sigut un verader prodigi de sonoritat, de llimpiesa y de domini del instrument.

Una objecció devém, no obstant, ferhi, que ve á corroborar la distinció qu'hem establert al comensament. Admirém com el que més la incomparable execució d'aquest passatge, però no'ns convens sa interpretació; es més, ens atrevim á rebatre-la. De nostre particular estudi sobre las *Sinfonías* de Beethoven y de sa audició baix batutas que no es menester anomenar, però á las que universalment se concedeix la major autoritat en la materia, venim á deduhir que la interpretació del passatge de contrabaixos esmentat es una falsificació del esperit que va donarli Beethoven, tal y com el portan la majoria dels directors, y sobre tot el mestre Nikisch. La precipitació del temps y la descomunal forsa expressiva del graves de la corda, exagerant la frase, produheixen un efecte que no pot menys d'entussiasmar á tothom, però es fals, falsissim, y si bé lliga ab nostre temperament impresionable á tot efectisme, no succeheix lo propi en la patria del autor, ahont molts ab gran motiu (y ab majors títuls que jo) arriban á calificarho d'efecte de *circo equestre*. Però poch directors escapan d'aquesta equivocació, sempre del major éxit com s'ha demostrat en l'audició que ns ocupa. Quin efecte tan grandios—deya tothom—el passatge dels contrabaixos! Si, grandios, admirable, repetim; però fals. Y ens hem deturat en ell per ésser precisament la nota

sensacional de la *Quinta* del mestre Nikisch.

Tal volta es més fidel sa interpretació de la *Tercera*, y sobre tot més igual en conjunt. Seguint nota per nota l'excelent treball de la orquesta, no poguerem menys de descobrir un sens fi de bellessas que ordinariament sentiam sense cap relleu en aquesta immortal creació. D'un cap al altre trobarem la deliciosa fusió de tots els instruments en la homogeneitat del conjunt, y'l respecte y observancia per part del director de totes quantas indicacions conté la partitura. No es possible sentir una obra més perfectament concertada, ni una obediencia més cega dels músichs á la batuta del mestre. La interpretació de la sinfonia per part d'aquests ens va satisfier, principalment en l'*adagio*, però'ns va arrebatar ab deliri en l'*scherzo*. Pot aplicarse á la célebre *marxa fúnebre* quelcóm de lo qu'hem dit del *andante* de la *Quinta*; però, si no la perfecció en la dicció, varem trobarhi, si, la perfecció de forma. No pot donarse execució millor, especialment en la represa de la melodia en *menor* y en tot el difficilissim *fugat* que segueix, executat de manera colossal. Sobradament lentitut de temps trobaren alguns, mes no podem en conciencia titllarla d'exagerada.

Menció especialissima mereix, com hem dit, l'*scherzo* de la *Heroica*, verader trenca-colls de tants directors y executants. Qui no l'hagi sentit per la orquesta de Berlin, pot dir que no coneix en realitat aquest temps. La interpretació que'l mestre Nikisch dona á dit fragment es, en nostre concepte, la més genial de tot lo que de Beethoven ens ha ofert en aquests concerts. No sabem qué admirar més: si la vivesa extraordinaria propia del temps, la delicada lleugeresa de la corda, la perfecció ab que fou sostingut l'extremat pianissim, la notabilissima expressió ritmica, ó, en fi, las magnificas entradas dels corns en el *trío*. Per fi hem pogut sentir una vegada aquest ditzós *trío*! Repetim que ni al mestre ni als executants pot exigirse més perfecció de la demostrada en el tercer temps de la *Sinfonia Heroica*.

Las grans oberturas de Wagner contingudas en els programmas, devian portar á nostre públich la convicció, per millor dir, el verader descobriment de lo que deu ésser el metall d'una orquesta; y aixís fou en veritat. Un observador atent podia fàcilment descobrir l'efecte produhit en el públich per las primeras notas del metall: de gran sorpresa al principi, defonda delectació després, y d'extraordinaria admiració per ultim. ¿Havéu sentit may una dolcesa semblant á la dels corns de la orquesta alemanya? No en va es considerat com el primer metall del món, y per tant no podian menys de sorprendre aquí uns instruments que no xisclan ni espifian, però en cambi modulan, frasejan y cantan com el més dols instrument de la orquesta. Composicions apropiat com cap altra han sigut las oberturas

del *Vaixell Fantasma*, del *Tannhäuser* y dels *Mestres Cantors* pera lluhir las excelents condicions d'instruments é instrumentistas de la orquesta de vent.

Las reglas d'interpretació wagneriana son bastant més taxatives que las que posehim respecte de Beethoven, mercès als dogmas que sobre aquest punt exposà ab gran claretat el mestre de Bayreuth, y á las ensenyanas que personalment comunicà als seus apòstols y que avuy encara aquests mateixos escampen per tot el món artístich. Qui hagi begut en la font santa, pot preguntar al mestre Nikisch per qué no procura que sas interpretacions de Wagner siguin més wagnerianas, es á dir, més sadolladas del pur esperit del Mestre. No volèm dir ab aixó qu'en Nikisch ne fassi d'ellas una profanació, mes tampoch el senyalaríam com exemple que imitar pera'ls que hi volguessin perfeccionar els seus estudis.

Els *Remors de la selva* ha sigut, pera nosaltres, el fragment interpretat ab més acert. Tant en la conducció del temps com en la expressió donada á aquellas deliciosas melodias, en Nikisch va estar encertadíssim. Bé es veritat que'ls instruments de fusta varen secundarlo de manera admirable, lo mateix la flauta que l'oboe, y potser més encara'l clarinet, d'un to expressivament humà. Nostre públich va poder sentir per primer cop el veritable refilar del aucell, y'ls magnífichs remors imitatius de la corda (á temps més mogut y encertat que'l de nostres directors), y al menys una vegada hem pogut enterarnos de lo que Wagner va escriure en els compasos finals.

En las oberturas del *Vaixell* y del *Tannhäuser* hem observat, conforme ab el temperament del mestre Nikisch, manifestada ab més relleu la part purament descriptiva que l'ànima de l'obra, es á dir, molt efecte y poca emoció. Com á execució, claretat y quadratura, no pot exigir-se més que lo qu'hem sentit: el metall s'ha lluhit extraordinariament en una y altra, y el resto de la orquesta s'ha mostrat també al seu nivell. Però aixis en la frase de Senta com en la dels pelegrins, hauríam desitjat més unció, més misticisme. Ab pasmosa netedat executà la corda y la fusta'l fragment del *Venusberg*, mes no obstant trobarem opaca, faltada de color la frase del primer violi, á pesar d'ésser apoyat pel segon. En cambi l'himne á *Venus* fou realment cantat per tota la orquesta y conduhit pel director ab extraordinari acert, donant al temps tota la grandiosa majestat que requereix. Al reaparèixer al final el tema dels pelegrins, varem notar que aquest mestre fa sobressortir unas notas que diuen els corns, las quals no son cap motiu de l'obra ni representan res essencial pera que sobressurtin, en nostre concepte, tan equivocadament. En els centenars de vegadas qu'hem sentit

dita obertura per tots els principals mestres de la batuta, es el primer cop que notém semblant cosa. Però, apart aquesta tara, hem d'aplaudirlo ab verdader entusiasme per la brillantès extraordinaria que dona al dit fragment, y sobre tot, per la grandiositat que ab el seu especialíssim domini del ritme sab impregnar á tot el final.

Bastant menos encertada hem trobat la obertura dels *Mestres Cantors*. En ella'l mestre pot dir-se que prescindeix de tota prescripció pera fer sols el seu capritxo. Desde la primera entrada del tema, conduhida ab marcada precipitació, fins á la darrera represa també precipitada y falta de la grandiositat requerida, apenas varem trobar un sol pasatge sense modificació inoportuna en el temps. Però en cambi, quina claretat tan admirable en la exposició dels temas y en sas intrincadas combinacions! Tots els instruments feren prodigis de dicció, tan neta com expressiva, però hi há que fer remarcar tot el difícil treball de la part de fusta, ab especial menció dels fagots, d'una hermosíssima sonoritat y en mans de verdaders mestres. Ha sigut aquesta una de las obras que per sas dificultats inmensas y per lo familiaritat que ab ella està nostre públich, ha pogut demostrar millor la extraordinaria valua de tots y cada un dels elements que componen la célebre orquesta de Berlin.

JOAQUÍN PENA.

TEATRES

S'ha tancat el Liceu ab la major indiferència per part del públich, que no ha trobat en la temporada més que motius d'aburrimient. Els contraris á que'l gran teatre s'habilités pera companyias de declamació, han tret nous arguments de la desdixada campanya de la Reiter, que ab un repertori gastat, una companyia massa modesta y un art massa convencional, ni ha estat á l'altura de lo que la importancia del teatre reclamava, ni ha satisfet els desitjos del públich barceloní aficionat, que vol obras modernas y novetats que l'interessin.

La empresa del Liceu, consegüent ab las tradicions d'aquella casa, ha trobat en dita companyia el *desideratum* de bona part dels habituals concurrents; *desideratum* que's concreta en un sentit moral fictici y un afany desmesurat de fer recordansas y establir comparacions. Pera satisfer al primer se va subjectar á censura'l repertori de la Reiter, y sembla varen ferseli observacions sobre la manera com havia d'interpretar *Zaza* porque no hi tinguessin res que dir las ingenuas damiselas que ab *La dama de las Camelias* s'enterneixen y sospiran per un Armando. En quant al segon gust, també han pogut satisferlo, puig casi bé todas las obras han si-

gut representadas anys y anys per totes las companyias espanyolas y extrangeras. ¿Qué hi fa que tot això sigui vell y no agradi ja a ningú? Lo essencial es que's pugui dir: «Oh! la Ristori en aquesta escena!» ó be «Ho fa millor que la Tubau!!»

Per tot això'l Liceu s'ha vist desamparat pel públich de fora, y sols ha sigut freqüentat pels habituals concurrents que no's saben estar d'anarhi a passar un rato y escampar per la sala uns quants badalls precursors de somnis dolços.

No creyém, donchs, que hi tornin. Si hi tornan succehirá lo mateix, perque ab el drama ha quedat encara més clarament demostrat que ab la música que aquella mena de caciquisme tradicional qu'en la casa regna es incompatible ab el públich verdader, qu'es, en art com en tot, progressiu y lliberal.

A Novetats, acabada la temporada de la companyia Borrás ab un éxit franch, ha comensat en Frégoli, de qui tindrem ocasió de parlar un altre dia; y'ls demés teatres segueixen explotant el repertori, sense novetats dignas de mentarse.

Sols al Tivoli, ahont hi actúa una companyia valenciana, s'estrenan continuament obras més ingenuas que interessants. Unas en vers, altrás en prosa y moltras ab música, totes se caracterisan per un llenguatge vulgar y poch literari, una acció senzilla casi bé sempre sentimental, y una ingenuitat de recursos qu arriba á la puerilitat. No obstant, la mateixa espontaneïtat ab que'ls actors escriuhen y'ls actors trevallen la simpática aquesta companyia, a propòsit pera distreure y emocionar al espectador d'ànima senzilla.

EMILI TINTORER

NOVAS

Aquesta setmana repartim el final de l'apèndix y l'index d'*Ayres del Montseny*. En el proxím número comensarem el repartó de la portada y'l prólech escrit pel mateix autor. Més tart anirem donant las ilustracions, degudas á distingits artistes de nostra terra que s'han inspirat en las hermosas composicions de Mossen Cinto. Ab tot y que cada lámina anirà tirada en paper superior, la rebrán nostres lectors com si fos una entrega de text.

Encara que, pel fastich que'ns fan, haviam resolt no parlar de las farsas electorals, avuy devém modificar nostre propòsit, perque'l silenci podria resultar una complicitat.

Es el cas que certs elements mal anomenats catalanistas, seguint la seva desastrosa campanya, han realisat en el vehí poble de Sarrià alguns actes que mereixen nostra protesta. Personas de tot crèdit ens han assegurat que aqueixos *agents* havian conse-

guit enlluhernar á certa part de la població que no'ls conceixia. Afortunadament hi ha hagut qui ha lograt embullarlos hi la troca, y ab gran sorpresa han trobat, á última hora, que s'havian errat de casa.

Ells, que son tossuts y entramaliats, no han volgut desistir del seu plan, y pera realisar-lo han adoptat tots els medis, fins els més reprobables. Algún dels veritables catalanistas els hi feu avinent qu'allí no's reconeixia més autoritat en aquesta materia que la *Unió Catalanista*, y, segons ens asseguran, tingueien la *despreocupació* de dir que si bé en apariència eran enemichs de la *Unió*, estavan secretament convinguts ab ella. No ns causa estranyesa tractantse de gent com ells, y menys encara sabent els aliats ab qui comptan: certas personas procedents dels rebutjos del partit silvelista y polaviejista, y una impopular institució que propassantse, com de costum, del objecte ab quin pretext fou constituïda, no ha dubtat, ab els demés, en fer traició al poble que'ls protegeix y'ls aguanta. La baixesa é hipocresia dels medis de que s'han valgut, ens estalvia d'amonestar á l'una y als altres. El poble de Sarrià aprendrà á conceixe ab qui tracta. Aqueix poble qu'es un model d'administració y cultura, aqueix poble que sab ahont se pot arribar ab las propias foras quan son dirigidas ab voluntat é inteligencia, aqueix poble no tardará en convèncers de que las doctrinas del Catalanisme son las únicas salvadoras.

Ab molts bons catalanistas compta, y ab molts d'altres qu'ho son sense saberho. Creyém qu'ha arribat l'hora de que'l Catalanisme militant fassi algun acte, pera posarlos en condicions de rebutjar ab fonament de causa las falsas idees que volen fèrlos hi empassar com á bonas.

Per avuy fem constar que may la *Unió Catalanista* acceptará aqueixas vergonyosas conxorras, y que may els que tals actes fassin serán veritables catalanistas.

Diu el *Diario de Barcelona* del 7 del corrent:

«La fecha del 5 de Mayo de 1901 marcará un nuevo periodo en la existencia de los Juegos Florales de Barcelona. Los fundadores ó restauradores quisieron hacer de ellos una institución exclusivamente literaria y catalana; el señor Pi y Margall, cambiando el significado de su lema, con aplauso de la concurrencia, la convirtió en institución política universal. Los verdaderos amantes de nuestra tierra, en vez de recibir el cambio con satisfacción, lo hemos de recibir con tristeza. Trataremos mas á fondo este asunto con mayor calma, si es que algún dia llega á restablecerse la calma en Barcelona.»

Esperém, donchs, que ab *tota calma* tracti'l *Brusi* aquesta qüestió. No li será difícil ferho; lo que tal volta ja li será menys fácil, es ob-

tenir els aplausos de la concurrència que tant va aclamar a n'en Pi y Margall, y això que aquella concurrència no era sols *massa inculta*, donchs hi figuravan distingits patricis y homes de talent. Tots ells admiran a en Pi y Margall per sos grans mèrits literaris y polítics, y sobre tot, pel mèrit de la conseqüència, qu'es tal volta'l major de tots y'l que may podrà ésser comprés per aquells senyors del carrer de la Llibreteria, que no tenen altra conseqüència que la d'estar ab qui millor fa bullir l'olla.

L'agrupació «Montanyenchs», desitjosa de dar major publicitat encara, pera bé de Catalunya, al article-manifest d'en Pompeyus Gener que publicarem el passat mars y del que tan copiosa tirada varem ferne a petició de molts entitats catalanistas, ha donat novament a llum dit treball ab motiu dels Jochs Florals d'enguany, publicantlo en plechs elegantment impresos, en quina primera plana, entre magníficas ilustracions, s'hi llegeix lo següent:

«Catalans: L'agrupació excursionista «Montanyenchs», que vetlla per las llibertats de Catalunya com a bona afillada a la *Unió Catalanista*, aprofita l'ocasió en que's celebra la festa major anyal de la poesia catalana pera donar a conèixer el valent article-manifest d'en Pompeyus Gener, publicat en el periódich JOVENTUT en 21 de mars de 1901, ab motiu d'haver sigut aixecada la suspensió de garantias constitucionals a nostra Catalunya».

Molt d'estimar es la idea qu'ha tingut dita agrupació al publicar aqueixas fullas de propaganda, las quals foren repartidas a milers a las portas de Llotja, el darrer diumenge.

Un dels passats números de *La Alhambra*, revista quinzenal d'arts y lletras que's publica a Granada, conté notables articles de don Francisco de P. Valladar, Rafel Gago Palomo, Francisco Cáceres Pla, etc., commemorant el centenari del gran pintor Alonso Cano, celebrat en dita població'l dia 19 de mars darrer.

També publica dit periódich un hermós projecte d'estatua d'Alonso Cano, obra del escultor senyor Lozaga.

La revista *La Alhambra*'s manifesta en dit número, com en la majoria dels que publica, en un lloch ben distingit dins del moviment artístich modern.

Un d'aquets dias, visitant el taller de fotografia que té establert el senyor Audouard en el carrer de las Corts Catalanas, varem tenir ocasió d'apreciar excelents treballs qu'acreditan una vegada més la se'ra competencia. Ja sabem que l'artista té medis y recursos pera lograr reproduccions verament nota-

bles; però es més difícil obtenirho en un taller, fentse precis recorre a certs accessoris pera que desaparegui l'encarcament de las personas retratadas.

El senyor Audouard ha ideat unas decoracions que li permeten donar novetat als retratos de primera comunió. Una d'ellas figura una portalada corporea d'un temple ojival, quin altar major, adornat de festa, s'heu per entre'ls barrots del reixat. L'altra decoració es un bastiment que sosté una tela metálica ahont hi apareix la figura de Jesús donant la comunió. La criatura retratada's coloca darrera d'aquest teló, y apareix en el clixé en mitj de núvols, resultant la escena molt artística y atrayenta, puig els tons esblaymats y boyrosos la revesteixen d'una misteriosa poesia.

Poden al mateix temps, aqueixas fotografias substituhir ab ventatja las massa conegudas estampas de recordatori. Felicitém al senyor Audouard pel seu acert, y desitjem que'l públich correspongui a sos treballs.

Atentament invitats pel Centre Republicà Democràtic Federalista de Barcelona, assistirem ahir a la sessió preparatoria de constitució dels federalistas catalans.

No podem darne compte per falta absoluta de temps y d'espai, limitantnos a dir que fou molt aplaudit el señor Vallés y Ribot en son discurs, y sobre tot el venerable Pi y Margall, que assistí a la sessió y pronunciá també un discurs, essent objecte d'entusiasmadas aclamacions.

Anticipém aquesta setmana la sortida del número per estar en sa major part dedicat als Jochs Florals y a son president; donantli, aixís, la possible oportunitat.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPAÑA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.